File No.

1856-57.

Collection No. 9

MUTINY PAPERS

Pros. Serial Nos.

Files of SIRĀJUL AKHBĀR.

Vol. 12; no. 34; November 8, 1856.

Subject

News about the Moghul Court at Delhi and select news from the DEHLĪ URDŪ AKHBĀR.

Foll. 4; Size 12 x 7¾". (Printed).

Previous References.	Later References.

S. 67 (Unbleached).
MFP—858 S&P—6661 A—(M 481)—13-8-62—37,00,000.

نمبر ۳ معلی جلد دوازدهم

سراج الاخبار

من ابتدای شب سه شنبه هشتم ربیع الاول ۱۳۳۱ هجری مطابق هفتم الی نومبر لغایت جمعه ۱۳ ایام اقامت اعلی

اخبار دربار جهانمدار حضرت ظل سبحانی خلیفه الرحمانی فروغ خاندان عالیشان گورکانی چراغ دودمان تجدید نشان صاحبقرانی خلدالله ملکه

بمهر باد ز تأثیر مهر و کالک تو ... جهان لاغر از انعام مستمار تمین

سنوز اوراق نیلگون سپهر از خطوط شعاعی طلائی
[illegible]
نموده احترام الدوله بهادر را تشریف نصر سامی
بخشیدند اعیان حضرت و ارکان خلافت
مثل سعد الدوله نظارت خان و شمس الدوله
نجفی نجف خان و سرافراز الدوله کیتیان لدار
علیخان و نجم الدوله محمد اسد الله خان سبحان
دوران و سپه عدل بهادر و وقار الدوله محمد اسمعیل
خان و دیگر اراکین ذیشان حاضر بارگاه
جهان پناه گردیده آداب و کورنش
معروض کناشنده حضور نور ساید بلند پایه
زر نگار رفق ایستاده های درگاه انداختند و مجرا
و تسلیم پذیرفته و غول طبع زد مقدس سمع سمانو
[illegible]
به پذیرش آداب و کورنش بهادران
نصف النهار هنگام نعمت برای طعام
گشته قیلوله گاه آراستند بادای نماز
پیشین و دیگر اشغال گذشتن عصر خواندند
آخرین نهار بحضوری توزک و عمله عقیدت
انتساب متوجه سیر و تفرج زر جهرو که گردیده
بعد معاینه تماشای کاغذ باد هنگام شام
داخل ایوان ذی احترام شدند حسب
معمول احترام الدوله بهادر را اندرون
کاشانه اقبال باد نمودند فقط

یوم یکشنبه نهم ربیع الاول

صبحگاهان که از خواب راحت بیدار شدند فریضه وقتی گذارده احترام الدوله بهادر را بر نبض شناسی مقدس امتیاز بخشیدند بار یابان بارگاه جهانبانی ناصیه سا گشته آداب و کورنش معروض گذرانیدند حضور پرنور جلوه افزای دربار شده میرن شاه رخ وغیره افسر ملکان مداری شرف خلعت مرحمت کرده و نذر انگشترهای عقیق وغیره پذیرفته و حسب معمول نمک اشرفی و قلفی های شیر برنج و دیگر طعام و مرادی نقد عنایت نموده بعد شنیدن غزل طبع زاد حاضر زبانی نجم الدوله محمد اسد الله خان سحبان آرایش فرمای کاشانه ام نشانه خاقانی گردیدند به پذیرش آداب و کورنش بهادران تا نصف النهار هنگام خوان طعام را لذت پیرا گشته قیلوله گاه آراستند تا دم نماز پیشین و دیگر اشغال دلنشین عصر گذاردند آخر این نهار بحضوری جمله رکاب خاص تشریف رخصت سرفراز گردانیده شامگاه احترام الدوله بهادر را یاد فرمودند فقط.....

یوم دوشنبه دهم ربیع الاول

سحر چون خسرو خاور علم بر کوهساران زد خدیو جهان نیز ادای فریضه فرموده احترام الدوله بهادر را بر نبض شناسی مقدس ممتاز نمودند اعیان حضرت و ارکان دولت حاضر گشته آداب و کورنش عرض گذرانیدند حضور لامع النور بر مسند فرمانروایی متمکن گشته بگلاب شاه افسر ملکان مداری ملت خلعت وغیره النقدم مرحمت نموده غزل طبع خاص زبانی نجم الدوله محمد اسد الله خان سحبان دوران شنیدند بعد تخصیص حاضرین بارگاه شکوه و تمکین در خلوت مشکوی خسروی گردیدند به پذیرش آداب و کورنش انجبت بهادر و قلعه دار بهادر زبانی جمعدار و چوبدار بنصف النهار

هنگام آماده آرای طعام شده قیلوله‌گاه ۳
آراستند بادای نماز پیشین و دیگر اشغال
دلنشین مصروف نموده بودند آخرین نهار
بعرض حضوری توزک رکاب متوجه
سیر و گلگشت باغ سلیم گده گشته شام
هنگام داخل بارگاه ذوی الاحترام شدند
بعد مغرب حکمت پناه فطانت دستگاه
حکیم محمد احسن الله خان بهادر را یاد
فرمودند فقط ....

یوم سه شنبه یازدهم ربیع الاول

بوداع صبح بضعه بامداد احترام الدوله بهادر بتشخیص نبض اقدس
سرفرازی بخشیده بحضوری باریابان درگاه آسمان جاه
و ساده اقبال را بهار تازه دادند بعد استماع
غزل طبع زاد خاص زبانی نجم الدوله محمد اسدالله
خان سحبان دوران داخل ایوان خلد
بنیان شدند بپذیرفتن آداب و کورنش
الحسینی بهادر و قلعدار بهادر زبانی جمعدار
الحسینی و چوبدار قلعداری نصف النهار
هنگام نعمت برای آماده طعام گشته قیلوله

گاه آراستند بادای نماز پیشین و دیگر
اشغال دلنشین عصر گذاردند بعرض حضوری
ملازمان خاص و عمله رکاب متوجه
سیر و شکار انسوی رود بار گردیده
بهمرکابی مرزا خضر سلطان و دیگر سلاطین
ذیشان شام هنگام مراجعت نموده
خوابگاه خاص را از رونق افزودند
بعد از آن حسب معمول احترام الدوله بهادر
را اندرون محل معلی یاد فرمودند

یوم چهارشنبه دوازدهم

ساعت دبیر فلک فریضه صبحی ادا
نموده احترام الدوله بهادر را شرف
نبض شناسی بخشیده غزل طبع زاد خاص
زبانی نجم الدوله محمد اسدالله خان سحبان
دوران شنیده داخل ایوان شهریاری
گردیدند نصف النهار هنگام نعمت برای خوان
طعام گشته قیلوله‌گاه آراستند بادای
نماز پیشین و دیگر اشغال دلنشین عصر خواندند
آخرین نهار بحضوری توزک رکاب متوجه

سیر و گلگشت فرموده از دیوانخانهٔ خاصه
بوده داخل کاشانهٔ اقبال شدند
شام هنگام احترام الدوله بهادر
را یاد نمودند فقط ....

یوم پنجشنبه سیزدهم ربیع الاول

قبل از طلوع نیر جهان‌افروز سنن و فرایض
بامداد ادا نموده احترام الدوله بهادر
را به سعادت نبض‌شناسی مستسعد نمودند
بعده در بار جهان مدار نور افشان شده
آداب و کورنش بهادران نامی قبول کردند
ملاحظه سه قطعه شقهٔ والا اسمی امین الدوله
بهادر یکی بارشاد دهانیدن مبلغ پنج
هزار و چهارصد روپیه بابت مصارف
مودیخانهٔ سرکار والا نسبی کوزابل مودی
دوم در بارهٔ ارشاد کردن مبلغ ده
هزار روپیه سالانه بجناب دارس منودی
بابت مصارف سامان مودیخانه از جمله
آمدنی تیول والا و سوم در بارهٔ دهانیدن
مبلغ دوازده هزار روپیه بسمی کنگا ارم بنصرم
مودیخانه از سامان آمدنی تیول معلی
موجب اقرار تفصیل ملفوفه شقهٔ کرامت
مرقعه بسجل مهر خاص کرده حوالهٔ غلام
احمد خان سرحولی دیوان خاص گشت
بعد از آن رونق افزای بارگاه خاص
گشتند نصف النهار هنگام لذت‌بخش باره
طعام گشته قیلوله‌گاه آراستند بادای
نماز پیشین و دیگر اشغال دنشین عصر خوانند
آخرین نهار حاضرین بارگاه شکوه و تمکین
رخصت دادند احترام الدوله بهادر عرض
کنانیدند که غلام امروز بدرگاه حضرت مجتبا
گاکی قدس سره بسعادت زیارت
خواهد رفت ازین سبب در حضوری
شبانگه مقصر خواهد ماند فرمودند که مناسب
است از معروضهٔ مرزا خضر سلطان بهادر
حال بد اطواری مرزا نصرت الملک بهادر
خلف الصدق مرزا محمد سلطان فتح الملک
شاه ولیعهد بهادر مرحوم بسمع همایون
رسید بدریافت آن کلفت خاطر دریا
مقاطر منغص گردید بعده مغرب
ادا کردند فقط ....

یوم جمعه چهاردهم ربیع الاول

بادای سنن مرضیه یوم آدینه احترام الدوله بهادر را به نفس نفیس شناسی کامیاب نموده بدربار جهان مدار رونق افروز شدند و جمیع ارکان دولت حاضر آمدند بعد بندگی برای مجرا و تسلیم به فاتحه و ختم عرس حضرت خواجه قطب الدین بختیار کاکی قدس الله سره مصروف مانده داخل ایوان خلد بنیان شدند به ترخیص حاضرین بارگاه شکوه و تمکین آداب و کورنش بجا آوردند و قلعدار بهادر نذر گذرانید نصف النهار که هنگام نعمت برای مایده طعام گشته [illegible] گاه آراستند تا ادای نماز پیشین و دیگر اشغال دلنشین عصر خواندند آخرین نهار در آمده جانب جهروکه جلوه آرای گشتند شام هنگام داخل ایوان خاص شدند بعده احترام الدوله بهادر را یاد فرمودند میرزا خورشید عالم بهادر پسر کوچک میرزا فتح الملک شاه ولیعهد بهادر مرحوم بحضور معروض داشتند که میرزا نصرت الملک بهادر به بهانه رفتن شکار اکثری بندوق و غیره بیش قیمت از اسباب ولیعهد مرحوم بغیر از تقسیم شدن آن از حجره ها برآورده گرفته بردند حکم شد که تنخواه میرزا نصرت الملک قرق کرده که ازین حرکات باز باشند

دهلی اردو اخبار

پشاور

صاحب دہلی گزٹ کی پاس ایک چٹھی مرقومہ ۱۵ اکتوبر [illegible] پشاور سے آئی ہے کہ اوسکے بعض مضامین پر وہ اعتماد کلی نہیں رکھتی لیکن چونکہ وہ [illegible] لطافت سے نہیں ہیں خلاصہ اوسکا درج ذیل ہوتا ہے راقم چٹھی مذکور لکھتی ہیں کہ ہرات سے یہاں کبھی خبر پہونچی ہے کہ ایلچی سو آدمیوں سے ارادہ بھاگنے کا شہر مذکور سے کیا تھا لیکن چونکہ فوج ایران چاروں طرف سے اوسکو گھیرے ہوئی ہے

وہ لوگ بہاگ نہ سکے اور اکثر اونمین سے
مقتول و مجروح ہوءی اور جو لوگ قاجار
کے ہاتھہ قید ہوئے اونہون نے
بیان کیا کہ اگرچہ ہراتیون کے پاس اجناس
ماکولات قابل ایک سال کے موجود ہین لیکن
چند روز سے وہ گوشت پر گہوڑون
وغیرہ دواب کے گذران کرتے ہین
کیونکہ دواب ماری بہوک کے مرتے
ہین اہل ہرات اپنی گہرون کے جہتون
پر سے فریاد و فغان کر کے کہتی ہین
کہ ہمین جانے دو ہم کہین دور کسی
ملک مین جا بسین گے لیکن محاصرین
نہین مانتی اور کہتی ہین کہ تمہارے
یہی سزا ہی کہ تمنے احکام شاہ
ایران کا مقابلہ کیا اب رہائی تمہاری
محاصرہ سے صرف خوشی خاطر شاہ
پر منحصر ہے جنہین اس باب مین
لکہا گیا ہی قندہار سے یہہ خبر پہنچی
ہی کہ ہرات کو ایرانیون نے فتح
کر لیا اور اونہون نے فوج کمک
طرف مقامات ماریارہ اور سنیان

اور فرح اور خاش رود کے بہی بہیجے ہین
لیکن یہان کے سوداگرون نے جو
چند قاصد ہرات مین بہیجے تہے آج یہان
پہنچے اور ظاہر کرتے ہین کہ اہل ہرات
ابتک شہر مذکور کو تہامی ہوی ہین
اور اوسکے فتح ہو جانیکا یقین نہین
کرنا چاہئے یہہ خبر صرف جہوٹی ہی
جب امیر دوست محمد خان کابل جانیکو
تہا اونے سردار رحم دل خان سے کہا کہ
تم بہی میری ساتھہ چلو اونسنی جواب
دیا کہ میرے ساتہہ لیجانے سے صرف
قندہار ہی تمہاری ہاتہہ سے نہین جاتا
کا ~~بلکہ تمہاری ہاتہہ سے~~ بلکہ تمہارا قیام
قیام کابل مین بہی مشکل ہو جاویگا امیر
نے مسکرا کے کہا کہ خوب جانتا ہون
جو تمہارا عندیہ ہی سردار رحم دل
خان نے شاہزادہ مراد مرزا کو جو کہ
سردار فوج ایران متعینہ ہرات
کا ہی ایک خط اس مضمون کا بہیجا
کہ شاہزادہ یوسف نے اپنی تئین
سایہ دامن دولت شاہ ایران مین

ڈال کے سلطنت ہرات جوکہ اوسکے
موروثی بھی حاصل کرکے لیکن بیٹے اور
میرے بھائیون نے شاہ ایران سے
اتفاق پیدا کرکے اپنا موروثی ملک
قندہار کا کھو دیا سو چاہیے کہ وہ ہمین
واپس دلایا جاوے شاہزادہ مراد
مرزا نے اوسی در جواب لکھا کہ تم
ایک عرضی شاہ ایران کو مقام طہران
مین بھیجو اور وقت پہنچنے حکم شاہ کے
مین ایک فوج تمہارا ممد کرکے امیر کابل
کو قندہار سے نکال دونگا لیکن جب
تک مین واسطے تمہاری مدد کے حکم
شاہ ممدوح کا نہین پاونگا اس
باب مین جرات نہین کر سکتا ہون
کیونکہ مجھی حکم ہے کہ اگر بغیر حکم کے
سرحد ہرات سے آگے بڑھ کے
قندہار کے طرف جاوگے تو ہم تمہین
بار ڈالینگے — قاصدان مذکورین
نے یہہ بھی ظاہر کیا کہ شاہ دولہ اور
بسلطان اور محمد عمر خان اور محمد صدر
اور بیتا عبد اللہ خان اچکزی کا

مع اور بہت سے قندہاریون کے
شاہزادہ محمد یوسف کے پاس
ہرات مین چلے گئے اور اوسی عرضی
اس مضمون کی دی کہ اگر تم بارہ ہزار
سپاہ ہمارے ساتھ کردو تو ہم ناظمان
امیر کو قندہار سے نکال دین اور
اوسے اوسکی تمام ریاست مین
آرام لینا مشکل کر دین سو شاہزادہ مذکور
نے یہہ جواب دیا کہ مین تمہاری درخواست
سے شاہ ایران کو اطلاع دونگا اور
موجب اوسکی حکم کے کاربند ہونگا ان
سب لوگون نے شاہزادہ موصوف
کے ہان سے خلاع فاخرہ پائین
اور منتظر صدور حکم شاہ ایران ہین
امیر نے سردار رحم دل خان کو
کہا کہ تیری حق مین یہہ بہتر ہے کہ تو
بالفعل کابل کو چلا جاوے اور جب
جا مین اہل ایران قندہار رکھ لیوین
سوا اس کے سردار مذکور کابل مین بہت
بیدل پڑا ہے اور ہر چند امیر اوسکی
تالیف قلوب مین کوشش کرتا ہے

اسکا کچھ فائدہ مترتب نہیں ہوتا امیر نے
اوس سے اقرار کیا ہی کہ میں تمہارے
سفارش کرکی ملک انکا ور نہیں
دلوا دونگا اور اگر وہ نہ دیں گے
تو میں تمہاری تنخواہ میں زیادہ کردونگا
محمد اعظم اور غلام جیلانی نے جنہیں انگریزوں
نے مع دو لاکھ روپیہ کے امیر کے
پاس بھیجا ہے ناظم کابل نے اونکے
بہت تعظیم و تکریم کی لیکن غلام جیلانی
بیمار ہوکے کابل مرگیا
کہتے ہیں کہ سردار محمد امین خان ولد
امیر نے وکلاء انگریزی سے جو کہ
روپیہ لیکر کابل میں گئے تھے کہا
کہ امیر فہیم [illegible] بیس لاکھ روپیہ
صرف کیا ہی اور گورنر جنرل نے
صرف تھوڑا سا روپیہ اونہیں
بھیجا ہے اور یہ بھی کہا کہ اہل شہر
کابل کو یہ یقین ہی کہ لارڈ موصوف
نے دو لاکھ روپیہ ماہواری انکے
تنخواہ مقرر کی ہے کابل اور قندہار
اور راہوں میں بھی بیماری نہایت تیزی ہے

باهتمام کارپردازان جهانبانی
در مطبع سلطانی
بقالب طبع درآمد
فقط